

Л. Круковська

ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ЦІНОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ

Обґрунтовано шляхи вдосконалення державної цінової політики на основі аналізу соціальних потреб суспільства. Наведено пропозиції з питань підвищення ефективності механізмів контролю цін у частині соціально значущих товарів.

Ключові слова: цінова політика, соціальні потреби, контроль цін.

Цінова політика, що значною мірою враховує потреби соціальної складової суспільного розвитку, є одним із найважливіших пріоритетів сучасної держави. Невисокий рівень життя значної частини населення України об’єктивно визначає необхідність взаємної ідентифікації цінових та соціальних механізмів. У цій сфері потрібні результативні, конкретні заходи для вирішення цієї проблематики та постановки завдань на перспективу.

Програма економічних реформ передбачає створення соціально орієнтованої ринкової економіки [1]. Проте глибинна соціальна та економічна сутність, суспільне значення та важливість системи державного контролю та регулювання цін у цьому важливому документі не знайшли свого відображення на належному рівні. Вітчизняні законодавчі та нормативні акти, що за логікою повинні сприяти розширенню сфери застосування відносин між ціною та соціальними потребами, на сьогодні суперечливі і не достатньо відпрацьовані.

Відмінною рисою реформ в Україні є також те, що адаптація до нових умов середовища відбувається одночасно зі зміною фундаментальних механізмів соціального регулювання. Об’єктами захисту в системі такого регулювання є незаможні громадяни, чий дохід нижчий за прожитковий мінімум. Купівельна спроможність таких громадян визначає соціальну цінову доступність товарів у державі. За даними доповіді Програми розвитку Організації Об’єднаних Націй (далі – ПРООН) [2]:

- 26,7% населення країни можна зарахувати до категорії бідних;
- 14,7% українців проживають у крайній убогості;
- 46,8% населення країни вважає себе “бідними”;
- 36% українців визначають себе як “небагаті”.

Наведена статистична інформація свідчить про необхідність цінового захисту малозабезпечених громадян України. Практика останніх років доводить, що одним із найбільш поширених та ефективних інструментів такого захисту є державний вплив на ціни, що здійснюється на основі аналізу соціальних потреб.

За роки незалежності України проблеми державного регулювання економічних та соціальних процесів розглядали такі провідні вітчизняні вчені, як: Л. Антоненко, В. Бабич, А. Гальчинський, С. Галуза, В. Геєць, Д. Гладких, Б. Данилишин, В. Кононенко, В. Корінев та інші.

Питання методології ціноутворення, процесу формування цінової політики розглядалися у роботах закордонних та вітчизняних вчених: Л. Балабанової, А. Бланка, В. Благоєва, Н. Васильєвої, А. Войчака, С. Гаркавенко, В. Герасимчука, Є. Голубкова, А. Градова, В. Дворніченка, І. Денисової, А. Дуровича, Ф. Котлера, В. Камаєва, А. Когана, Ж. Ламбена, І. Ліпсіца, А. Романова, Е. Уткіна, А. Цацуліна, Г. Чубакова, П. Шуляка та інших.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методичних пропозицій щодо підвищення ефективності державної цінової політики через аналіз соціальних потреб в суспільстві.

Для з'ясування ступеню ідентифікації механізмів контролю цін та соціальних потреб розглянемо особливості державного регулювання цін на соціально значиму продукцію в Україні. Перша особливість функціонування системи державного регулювання цін полягає у тому, що, відповідно до деяких постанов Кабінету Міністрів України, державне регулювання цін здійснюється на загальнодержавному та регіональному рівнях [3, 4].

На загальнодержавному рівні право державного контролю та регулювання надано Кабінету Міністрів України, Антимонопольному комітету, НБУ, Державній Інспекції з контролю за цінами (далі – ДІКЦ). На регіональному ж рівні державне регулювання цін на товари здійснюється не лише територіальними підрозділами ДІКЦ, а й місцевими органами влади. Останні мають право вводити на території регіону державне регулювання цін на соціально значущі товари і послуги при наявності значного зростання цін. Таким чином, контроль та регулювання на регіональному рівні має як відомче, так і специфічне, суто місцеве спрямування.

Друга особливість полягає у тому, що між регіонами існують значні відмінності у доходах населення, а отже, і відмінності у фактичному порядку застосування цін – що неприйнятно з огляду на конституційну єдність соціального та економічного розвитку на всій території держави [5].

Для обґрунтування цієї тези ми провели аналіз диференціації доходів населення України по регіонах і порівняння вартості споживчого кошика із середньою заробітною платою. Це дозволило зробити висновки про рівень матеріального забезпечення населення у різних регіонах.

Так, якщо за підсумками 2011 р. зіставити середньомісячну заробітну плату в розмірі 2639,16 грн [6] з показником середнього прожиткового мінімуму на одну особу в розмірі 1153,74 грн [7], то це співвідношення по Україні становить 2,3 раза. Зазначимо, що на кінець 2006 р. цей показник становив 2,17 раза. Найбільша кратність спостерігається у м. Києві – 3,48 раза, Донецькій області – 2,67 раза, Дніпропетровській області – 2,42 раза; найменше у Тернопільській, Чернігівській та Херсонській областях – відповідно 1,63, та по 1,71 раза.

Враховуючи диференціацію показника прожиткового мінімуму для осіб різного віку, результати аналізу засвідчують таке:

– мінімальний прожитковий рівень сім'ї з двома працюючими дорослими і однією дитиною у віці від 6 до 18 років за рахунок заробітної плати може бути забезпечений лише в 11 регіонах (м. Київ, м. Севастополь, Донецька, Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Луганська, Миколаївська, Харківська, Одеська, Полтавська області);

– мінімальний прожитковий рівень сім'ї з двома працюючими дорослими і однією дитиною у віці до 6 років за рахунок заробітної плати не забезпечується у 12 регіонах (Сумська, Закарпатська, Черкаська, Чернівецька, Кіровоградська, Херсонська, Хмельницька, Житомирська, Чернігівська, Вінницька, Волинська, Тернопільська області);

– утримувати на рівні прожиткового мінімуму за рахунок заробітної плати сім'ю з двома працюючими дорослими і двома дітьми у віці до 6 років можна лише в трьох регіонах (м. Київ, Донецька і Дніпропетровська області);

– прогнати на рівні прожиткового мінімуму за рахунок заробітної плати сім'ю з двома працюючими дорослими і двома дітьми у віці від 6 до 18 років можна лише у м. Києві;

– доходів від заробітної плати родини з двома працюючими дорослими і двома дітьми (віком до 6 років і від 6 до 18 років) для забезпечення мінімального прожиткового рівня достатньо лише у м. Києві і частково у Донецькій області;

– загалом у 12 регіонах (Сумська, Закарпатська, Черкаська, Чернівецька, Кіровоградська, Херсонська, Хмельницька, Житомирська, Чернігівська, Вінницька, Волинська, Тернопільська області) розміри заробітної плати не дозволяють двом працюючим дорослим забезпечувати дітей будь-якого віку навіть на мінімальному прожитковому рівні;

– у середньому по Україні сім'я з двома працюючими дорослими за рахунок заробітної плати може містити лише одну дитину, а забезпечувати трьох дітей за кошти заробітної плати неможливо у жодному з регіонів України.

Сукупна сучасна тенденція полягає у тому, що розмір заробітної плати, яку отримує більшість жителів України, починає втрачати зв'язок із реальністю, хоча якщо за 2009 р. заробітки українців зросли всього на 5,4%, то в 2011 р. – на 33% [8].

За даними Державного комітету статистики, темпи зростання реальної середньої заробітної плати в Україні у грудні 2011 р. за місяць збільшилися на 11,5%, а за рік – на 8,7%; в порівнянні з 2009 р. – на 10,2%. За цього індекс споживчих цін у грудні зріс на 0,2% (не зважаючи на традиційний передноворічний стрибок цін у цей період), а індекс цін виробників взагалі скоротився на 1,8%. За рік показник зростання споживчих цін зріс на 4,6%, а за два роки – на 9,1% [9].

На перший погляд, ситуація в 2011 р. була сприятливою з огляду на співвідношення динаміки реальної заробітної плати та цін. Але цих даних замало для формування комплексних висновків, тому з метою досягнення їх об'єктивності, ми проаналізували більш значний період від 2000 до 2011 рр.

Аналіз показав, що тенденція була нестабільною, співвідношення заробітної плати й цін різнилося у різні роки. Найбільш проблемною вона видалася у 2007–2008 рр., особливо, у 2008 р. Для створення системних рекомендацій по запобіганню таких розбіжностей у подальшому, ми виявили причини та наслідки негативних впливів, що діяли у цей період.

Реальна заробітна плата у 2008 р. скоротилася в порівнянні з показником 2007 р. більше ніж удвічі – з 11,7% до 5,4% [10]. Також, незважаючи на те, що номінальна зарплата за рік зросла на 36,3% (за попередній рік на 26,2%), високі темпи зростання споживчих цін призвели до скорочення реального доходу населення. Якщо у червні 2007 р. середньорічна інфляція становила всього 13%, то в червні 2008 р. вона вже була понад у два рази вища – 29,3%.

Спроби влади якимось чином поліпшити ситуацію у першому кварталі 2008 р. ні до чого не призвели [11]. У II півріччі 2008 р. відбувалося різке прискорення зростання реальних доходів. Якщо у середині року інфляція становила 29,3%, то у кінці 2008 р. вона знизилася до 22%. Це автоматично позначилося на прискоренні темпів росту реальних зарплат. Зауважимо, що 2008 р. – це єдиний період в історії держави, коли бюджет був профіцитним [12]. Тому у влади була можливість внести до нього статтю підвищення зарплат бюджетникам, у зв'язку з чим, у IV кварталі 2008 р. відбулося підвищення розміру реальної середньої зарплати. Зауважимо, що у ситуації з Держбюджетом 2012 р. такої можливості навіть теоретично не існує.

Ці зміни у бюджеті 2008 р. ввели в дію перехід до третього етапу єдиної тарифної сітки не з 1 листопада, як це планувалося, а з 1 вересня, що дозволило у вересні – жовтні підвищити зарплати бюджетникам ще на 9,6%. Додаткові витрати бюджету тоді становили 6,4 млрд грн – майже 10% загального обсягу видатків [13]. Таким чином, стрибок інфляції

2008 р. фактично був придушений неекономічними, дуже витратними для держави методами. Крім того, ці дії призвели до значної інерційної інфляції. За висновками фахівців, інерція від таких різких “гальмівних ударів” держави існувала як один з чинників фактичної інфляції в Україні аж до середини 2011 р. [14, 15].

На основі проведеного аналізу вважаємо, що з метою недопущення подібного, необхідно обережно та поступово проводити індексацію рівня заробітної плати. В іншому випадку це може викликати чергове розкручування інфляційної спіралі “зарплата – ціни”, яка традиційно найболочіше вражає соціально незахищені верстви населення.

Також цю пересторогу треба враховувати у процесах, що відбуваються на сучасному етапі економічних реформ у частині пошуку механізмів компенсації інфляційних впливів. Так, у 2011 р. індекс зростання реальної заробітної плати практично дорівнював індексу зростання цін (відхилення становило – 0,7 п., після – 22,5 п. у 2008 р. та 16,5 п. у 2009 р.). Це свідчить про налагодження збалансованої антиінфляційної політики держави та про застосування ринкових методів впливу на погашення інфляційних тенденцій. Але назвати цей період благополучним з боку ефективності цінової політики не можна, порівнюючи його, наприклад, із періодом 2004 – 2005 рр., коли випередження інфляції реальними заробітними платами спостерігалось на рівні від +5,45 п. до +10,4 п. Це свідчить про тодішню перемогу над інфляцією, про реальне збагачення населення та під’йом соціально-економічної сфери.

Водночас, аби не допустити зростання інфляції зразка 2008 р., держава на сьогодні здійснює дуже жорстку “політику стримування”, занижуючи рівень соціального забезпечення громадян [16]. Не зважаючи на формальну обґрунтованість цих кроків, не потрібно забувати, що прожитковий мінімум та інші соціальні стандарти в Україні розраховуються, виходячи із застарілих, а то і радянських нормативів і цін [17].

Тим часом фактична величина прожиткового мінімуму в м. Києві, Донецькій, Дніпропетровській областях в 2007 – 2011 рр. на 7 – 10% перевищувала національний рівень. Однак навіть за таких умов результати аналізу показують відносно привілейоване становище киян і жителів Дніпропетровської та Донецької областей, де на рівновагу цінам, середня заробітна плата більше, ніж удвічі перевищує державний прожитковий мінімум.

Незважаючи на однаковий набір споживчого кошика, що визначається відповідними методичними рекомендаціями, його реальна ємність істотно різниться за регіонами – адже різні доходи спричиняють різницю у цінах [18]. Відтак, за одні й ті ж самі кошти у різних областях можна купити різну кількість товарів.

Структуру і норми споживання для окремих категорій громадян було затверджено Постановою Кабінету Міністрів України ще у 2000 р. [19]. Поняття “споживчий кошик” нерозривно пов’язане із поняттям “споживчий бюджет”, який своєю чергою може бути двох видів: мінімальний споживчий бюджет (далі – МСБ) і раціональний споживчий бюджет (далі – РСБ).

МСБ визначається як набір продовольчих і непродовольчих товарів та послуг у натуральному і вартісному вираженні, що забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культурних потреб людини. РСБ відображає споживання товарів і послуг, забезпеченість предметами культурно-побутового та господарського призначення, згідно з науково-обґрунтованими нормами та нормативами задоволення раціональних, тобто розумних потреб людини [20].

За РСБ, споживчий кошик може мати таку структуру: продукти харчування не повинні перевищувати 30%, непродовольчі товари – 47% (із них тканини, одяг, взуття – 20%; меблі, предмети культури і побуту – 18%; інші товари – 9%) і всі послуги – 23% [21].

Проте, проблема полягає у тому, що фактична структура споживання населення України далека від раціональної (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння структури споживчого кошика за раціональним споживчим бюджетом та споживчого кошика зразка 2011 р., %

Найменування	Раціональний споживчий бюджет [22]	Кошик споживача зразка 2008 р.	Кошик споживача зразка грудня 2011 р.
Продукти харчування	30	58,3	60
Непродовольчі товари	47	10,43	18
Послуги	23	31,09	22

Оскільки у вітчизняному законодавстві МСБ фігурує як верхня межа бідності, то виникає питання у соціальній доцільності його застосування, адже, по суті, він слугує узаконеним орієнтиром бідності. Окрім цього, у науковій літературі наголошується на тому, що мінімальний споживчий бюджет визначається суспільством як необхідний для збереження більш-менш допустимого рівня життя [23].

Необхідно зазначити, що в Україні розраховується навіть не мінімальний споживчий бюджет, а лише фізіологічний мінімум. При розрахунку споживчого кошика використовується методологія Ленінградського інституту гігієни праці, розроблена ще у 1990 р., і його розробляли на випадок війни для розрахунку норм за продуктовими картками [24]. Українці змушені харчуватись досить скромно при досить солідних витратах, а брак різноманітної їжі заповнювати іншими, більш доступними за ціною, але менш якісними продуктами харчування [25].

При формуванні цінової політики не потрібно забувати і про так званий “середній клас” – адже саме він формує основну частину національного продукту держави [26]. За 2011 р. продукти харчування, що входять до споживчого кошика українця середнього класу, здорожчали на 25,5%, промислові товари – на 18,8%, послуги – на 13,7%. За 2008 – 2011 рр. вартість споживчого кошика зросла більше, ніж на 50%, а за один лише кризовий 2009 р. споживчий кошик взагалі подорожчав на 14 – 18% [27].

Загальна картина із матеріальним забезпеченням сімей має практично однаковий вигляд у Центрі та на Сході. На жаль, у цих же регіонах найбільше людей живуть бідно. У південних областях найширший розрив між тими, кому загалом вистачає на життя, і забезпеченими. Найменший цей розрив у Західному регіоні, де найбільший в Україні відсоток забезпечених і найменший – дуже бідних.

Також у центральному регіоні України найбільше респондентів заявили, що ледве зводять кінці з кінцями, грошей не вистачає навіть на необхідні продукти. На Півдні найбільше тих, кому загалом на життя вистачає, але придбання речей тривалого вжитку, таких як меблі, холодильник, телевізор, уже викликає труднощі. Характерно, що у цьому регіоні людей, яким загалом на життя вистачає, в середньому на 16% більше, ніж на Заході, Півдні та Сході. Натомість у східних областях виявилось найбільше респондентів, які можуть купити все, що хочуть [28].

Все це дозволяє зробити висновок, що рівень розвитку країни, насамперед її соціальне благополуччя, залежить від питомої ваги витрат на харчування. Цінова політика як складова економічної політики повинна забезпечити зважене та прогнозоване регулювання цього виду товарів. Своєю чергою, від динаміки цін на продукти харчування

залежать стан та ефективність соціальної політики держави. У ситуації, коли в 41% чисельності населення України середні сукупні видатки на місяць нижчі прожиткового мінімуму [29], втрата контролю над інфляційною складовою зростання цін на продукти фактично означає поразку системи державного управління соціальною сферою та прямий шлях до катастрофічного збідніння майже половини населення.

На нашу думку, існуючий перелік соціально значущих товарів, відповідно до якого проводиться постійний моніторинг цін і тарифів, не можна вважати оптимальним, оскільки він не відповідає сучасним критеріям соціальної потреби [30].

Висновки

Отже, вдосконалення цінової політики держави, що здійснюється на основі аналізу соціальних потреб, передбачає низку питань, що потребують вирішення у найближчій перспективі.

1. Врахування регіональних відмінностей. Територія нашої держави є великою, а диференціація соціального та економічного розвитку регіонів має об'єктивно диференційоване спрямування. Тому, при розрахунках загального показника вартості споживчого кошика потрібно враховувати регіональні відмінності цін на соціально значущі товари. Ці відмінності необхідно застосовувати у формуванні соціальних стандартів як поправочні коефіцієнти і диференціювати їх за регіонами. Базу стандарту, визначену у середньому по Україні, необхідно прийняти однаковою для всіх областей.

2. Оновлення структури споживчого кошика. Структура споживчого кошику, яка переглядається один раз на 5 років, не встигає за змінами у реальній структурі споживання. Необхідно актуалізувати набори продуктів харчування та змінити співвідношення продовольчих і непродовольчих витрат, відповідно до фактичних витрат населення на основі соціального стандарту РСБ.

3. Врахування суттєвого подорожчання основних продуктів харчування. Діючий перелік товарів, за яким проводиться моніторинг цін не відповідає переліку, включеному до споживчого кошика, який своєю чергою також є недосконалим. Враховуючи важливість проведення моніторингу цін на соціально значущі товари, а також потребу у відповідності цих товарів складу споживчого кошика, необхідно оптимізувати перелік соціально значущих товарів, що підлягають моніторингу з боку Державної Інспекції контролю за цінами.

Зауважимо, що сама процедура державного моніторингу цін у свій час була ініційована з метою забезпечення органів виконавчої влади оперативною інформацією щодо цінової кон'юнктури ринку. Ця інформація повинна була стати основою для прийняття зважених управлінських рішень у сфері соціальної та економічної політики держави. На основі отриманого практичного досвіду та для досягнення поставленої мети, на нашу думку, необхідно удосконалити процедуру через:

– проведення постійного розширеного моніторингу цін на ті продукти харчування, які забезпечують щоденний раціон громадян України з малим і середнім рівнем достатку, тобто за переліком, що максимально наближений до споживчого кошика, особливо в частині продуктів харчування;

– відстеження не лише цін у роздрібній торговельній мережі, а й оптово-відпускних цін підприємств на цю ж продукцію, оскільки доволі часто вже на етапі гуртової торгівлі відбувається необґрунтоване завищення цін. Товари, потрапляючи в роздрібну мережу, призводять до небезпеки породження інфляційних тенденцій.

4. Перегляд фізіологічних норм. Норми, закладені до прожиткового мінімуму українців, суттєво нижчі за сучасні фізіологічні, а набір непродовольчих товарів взагалі

не забезпечує багатьох потреб сучасної людини, тому на сьогодні фактично існує два кошики: на основі офіційного ведуться офіційні розрахунки, відбуваються перерахунки соціальних виплат, інший – відображає реальний споживчий мінімум. Необхідно поступово ідентифікувати ці два розрахунки та перейти до застосування єдиного соціального стандарту, що відображає реальні ціни на соціально значущі товари. Базою такого розрахунку повинні слугувати дані моніторингу про середні рівні роздрібних цін на соціально значущі споживчі товари, який періодично проводиться Державною Інспекцією з контролю за цінами.

5. Врахування платних послуг. Особливу значущість набувають зміни в складі споживчого кошика у зв'язку зі змінами у реальному переліку державних гарантій. Принциповим є врахування комерціалізації та платності послуг, зокрема освіти та охорони здоров'я, що не передбачено при розрахунках споживчого кошика. З цих причин необхідно переглянути вартість споживчого кошика та включити до нього реальні ціни цих послуг. Одночасно потрібно виключити деякий перелік послуг, що, на підставі їх платності, не може бути гарантований державою у якості соціально можливого мінімуму (кіносеанси, концерти, медичні послуги неургентного типу тощо).

Література

1. Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава [Електронний ресурс] : програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки. — Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.
2. Вплив торговельної політики на людський розвиток [Текст] / Регіональне бюро ПРООН для Європи та країн СНД. — К. : [б. в.], 2011. — С. 145.
3. Про регулювання цін [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 715 від 23.12.1992 р. — Режим доступу : <http://www.uapravo.net/data/base59/u0.htm>.
4. Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад відносно регулювання цін (тарифів) [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 1548 від 25.12.1996 р. — Режим доступу : http://www.base.spinform.ru/show_doc.fwx?Regnom.
5. Конституція України [Електронний ресурс] : затверджена Законом № 254к/96- ВР від 28.06.1996 р. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Там само.
8. Там само.
9. Там само.
10. Там само.
11. Стариченко Є. М. Прогнозування динаміки ємності внутрішнього продовольчого ринку на основі еластичності попиту / Є. М. Стариченко // Науковий вісник НУБіП [Текст]. — 2009. — № 141. — С. 307.
12. Про державний бюджет України на 2008 рік [Електронний ресурс] : Закон України. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. Там само.
14. Стариченко Є. М. Прогнозування динаміки ємності внутрішнього продовольчого ринку на основі еластичності попиту... — С. 307.

15. Швиденко М. З. Прогнозування споживчих індикаторів продовольчої безпеки / М. З. Швиденко, Є. М. Страиченко // *Агросвіт* [Текст]. — 2009. — № 11. — С. 18—24.
16. Там само. — С. 18—24.
17. Корінев В. Л. Аналіз ціноутворюючих чинників / В. Л. Корінев // *Актуальні проблеми економіки* [Текст]. — 2004. — № 10(40). — С. 101—107.
18. Державний комітет статистики України...
19. Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України № 656 від 14.04.2000 р. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
20. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник [Текст] / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. — К. : Знання, 2007. — 1072 с.
21. Там само. — 1072 с.
22. Там само. — 1072 с.
23. Посохов І. М. Аналіз рівня життя населення та особливості державного регулювання цін на соціально значимі товари в Україні / І. М. Посохов, В. Г. Штучний // *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна* [Текст]. — № 743. — Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. — С. 64—72. — (Серія економічна).
24. Пищуліна О. М. Зміна методики розрахунку прожиткового мінімуму – крок до реформування соціальної політики / О. М. Пищуліна // *Стратегічні пріоритети* [Текст]. — 2009. — № 1(10). — С. 106—114.
25. Посохов І. М. Аналіз рівня життя населення та особливості державного регулювання цін на соціально значимі товари в Україні... — С. 64—72.
26. Пищуліна О. М. Зміна методики розрахунку прожиткового мінімуму – крок до реформування соціальної політики...
27. Державний комітет статистики України...
28. Регіональний розподіл: Яке в цілому матеріальне становище вашої сім'ї? [Електронний ресурс] / Центр Разумкова. — Режим доступу : http://www.uceps.org.ua/hr?poll_id.
29. Посохов І. М. Аналіз рівня життя населення та особливості державного регулювання цін на соціально значимі товари в Україні... — С. 64—72.
30. Про регулювання цін...

L.Krukovska

IMPROVING OF STATE PRICE POLICY ON THE BASIS OF SOCIAL NEEDS ANALYSIS

The ways of improving of state price policy on the basis of social needs analysis are grounded. The proposals on improving the effectiveness of price control mechanisms of socially important goods are given.

Key words: state price policy, social needs, control of prices.